

„POČETAK” U PRIRODOSLOVNOME MUZEJU DUBROVNIK

dr. sc. JADRANKA SULIĆ ŠPREM □ Prirodoslovni muzej Dubrovnik, Dubrovnik

FRANE ČIZMIĆ □ Državni arhiv u Dubrovniku, Dubrovnik

sl.1.-6. Postav izložbe *Početak* u Prirodoslovnome muzeju Dubrovnik

U povodu 150. obljetnice osnutka Domorodnog muzeja (Museo patrio di Ragusa) u Prirodoslovnome muzeju Dubrovnik otvorena je izložba *Početak*. Autori izložbe su dr. sc. Jadranka Sulić Šprem, viša kustosica Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik i Frane Čizmić, arhivist u Državnom arhivu u Dubrovniku.

Izložba je svojevrsni *prequel* izložbe *Domi sum* iz 2017., u sklopu koje su obrađene sve razvojne faze Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik i ličnosti koje su tijekom povijesti utjecale na sudbinu prirodoslovnih zbirki. Odsječak muzejske povijesti koji je prethodio osnivanju Muzeja tada je namjerno izostavljen jer je izložba *Početak* planirana upravo za obljetničku godinu.

Početak prikazuje i obrađuje događaje koji su doveli do osnivanja Muzeja, a ključnu ulogu u tome imali su Trgovačko-obrtnička komora za Dubrovnik i Kotor (Camera di Commercio ed Industria del distretto di Ragusa e Cattaro) i njezin tadašnji predsjednik, ljekarnik Antun Drobac. Komora je prije svega radila na unapređenju

i usmjeravanju gospodarskog razvoja područja svog djelokruga. Osobito se brinula o obrazovanju, ocjenjujući da tadašnja organizacija školstva u Dubrovniku ne omogućuje dostatnu izobrazbu kadrova u zanimanjima za koja je izravno bila zainteresirana. Kako bi mladež usmjerena na trgovačka i obrtnička zanimanja te pomorstvo dobila kvalitetnije obrazovanje, Komora je ustrajavala na tome da se postojeća dvorazredna niža realka promovira u cjelovitu trokazrednu nižu realku (*scuola reale inferiore di tre classi*), kojoj bi se pripojila i nautička škola. Ta je inicijativa odbijena pod izlikom da bi takva škola zahtijevala skupe zbirke i kabinete, za što vlada nije imala dovoljno novca. Komora je ponudila da će za tu namjenu osnovati kabinete prirodopisa, poznavanja robe i fizike, kao i kemijski laboratorij, no odgovoreno joj je da će se molba uzeti u razmatranje u nekim boljim ekonomskim prilikama u državi te kada se stekne dovoljan broj odgovarajućih nastavnika, a kabineti budu pripremljeni.

Potaknut time, predsjednik Komore Antun Drobac pokrenuo je široku akciju prikupljanja raznih vrsta prirodnina, koja je nadišla granice tadašnje Monarhije. Obratio se najprije svojim sugrađanima, zatim istaknutim Dubrovčanima koji su živjeli i radili u svijetu, ali i mnogim drugim ustanovama i pojedincima kako bi se kabinet što prije opremio.

Kao brodovlasnik utjecao je na pomorce potičući ih da donose raritete iz cijelog svijeta. Osim prirodnina, u kabinetu su se prikupljali i predmeti kulturno-povijesnoga i etnografskog značenja te drugi vrijedni predmeti, među kojima su najdragocjeniji oni vezani za prošlost dubrovačkog kraja, osobito za povijest nekadašnje Dubrovačke Republike.

Osim toga, Drobac se obvezao bez naknade podučavati kemiju, u slučaju potrebe i druge predmete, sve dok se za te predmete ne nađe stalna stručna osoba. Općina se zauzela pronaći prostor za održavanje nastave i za laboratorij, a bila je voljna sudjelovati sa sredstvima za poduku te s fiksnim paušalom za naprave i instrumente.

Unatoč tome, do promjena u vezi s realnom školom nije došlo. Prirodoslovni kabinet (Gabinetto di storia naturale) koji je osnovan pri Trgovačko-obrtničkoj komori uskoro je nadišao svoju prvotnu namjenu da posluži za nastavu realnih predmeta, pa su Komora, Drobac i dubrovačka općina došli na ideju o osnivanju Muzeja.

Akt o osnivanju Domorodnog muzeja (Museo patrio di Ragusa) sastavljen je 26. siječnja 1872. Komora ga je prihvatila na sjednici 31. siječnja 1872., a Općinsko ga je vijeće usvojilo 5. veljače 1872. te je stupio na snagu nakon odobrenja Pokrajinskog odbora za Dalmaciju 10. veljače 1872.

Na izložbi *Početak* predstavljeni su odabrani prirodoslovni predmeti iz zbirke koje su bile temelj za osnivanje Muzeja: iz Zbirke minerala, Zbirke okamina, Zbirke mekušaca i Zbirke algi, a izloženi su i dokumenti posuđeni iz Državnog arhiva u Dubrovniku i iz Dubrovačkih muzeja.

Uz muzejske predmete izložene su originalne kutije i natpisne pločice, čime je rekreirana prvotna organizacija zbirke, najstariji popisi iz vremena njihova formiranja te izbor iz prepiske s darovateljima. Od arhivskih dokumenata vrijedi izdvojiti prvi put javnosti predstavljen akt o osnivanju Domorodnog muzeja iz 1872. Iako se danas najčešće upotrebljava naziv Domorodni muzej, naziv Domaći muzej prvi je put na hrvatskom jeziku upotrijebljen u zapisniku sjednice Općinskog vijeća od 22. prosinca 1871., koji je također izložen.

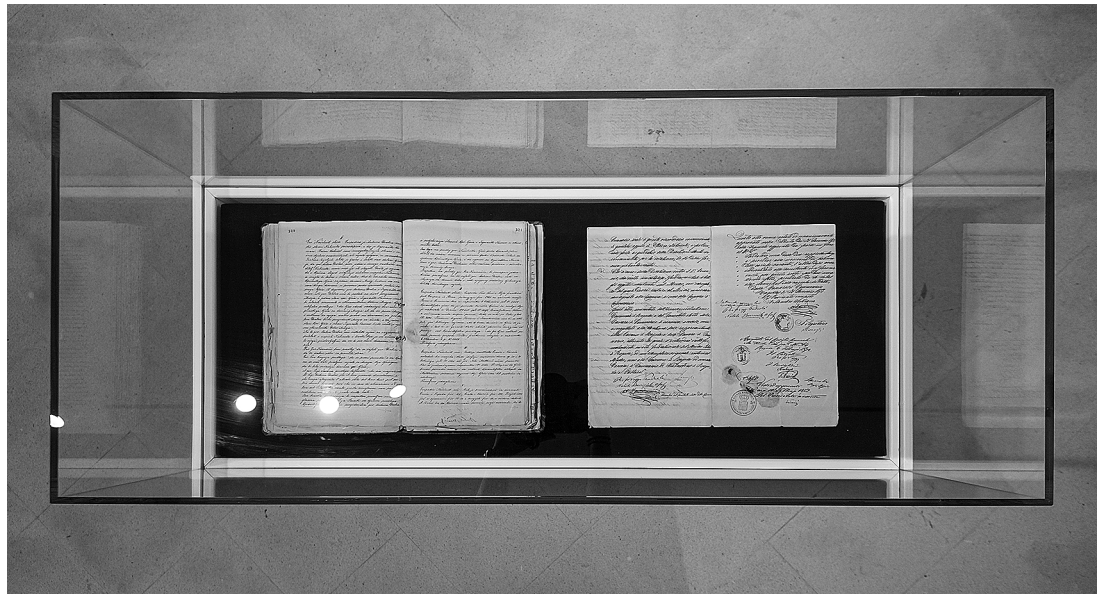
Istraživanjem odsječka povijesti koji je prethodio počecima organizirane muzejske djelatnosti u Dubrovniku, u Prirodoslovnome muzeju Dubrovnik stvoreni su preduvjeti za povezivanje muzejskih predmeta s najstarijom

sl.7. Popis kopnenih i riječnih školjkaša kabineta Trgovačko-obrtničke komore / *Catalogo delle Conchiglie terrestri e fluviatili del Gabinetto di Ragusa* / i vrste školjkaša navedene u popisu

sl.8. Popis fosila kabineta Trgovačko-obrtničke komore / *Catalogo Fossili, e. Petrefatti del Gabinetto* i vrste fosilnih školjkaša navedene u popisu (lijevo) te popis minerala kabineta Trgovačko-obrtničke komore iz 1866. / *Catalogo Generale dei minerali del neo-gabinetto di Ragusa fondato a cura della Camera di Commercio nell'anno 1866.* / i vrste minerala navedene u popisu (desno)

sl.9. Predmeti iz Zbirke minerala i stijena

sl.10. Zapisnik sjednice Općinskog vijeća od 22. prosinca 1871. (lijevo) i Akt o osnivanju Domaćeg muzeja od 26. siječnja 1872. (desno)

muzejskom dokumentacijom. Izložba *Početak* sadržajno upotpunjuje izložbu *Domi sum*, čime je zaokružen prikaz povijesti i razvoja Muzeja do danas.

Primljeno: 19. svibnja 2023.

THE BEGINNING IN THE DUBROVNIK NATURAL HISTORY MUSEUM

The Beginning exhibition was produced in Dubrovnik Natural History Museum in association with the State Archive in Dubrovnik to mark the 150th anniversary of the founding of the

first museum institution in Dubrovnik. It takes up the subject of the initiative of the Chamber of Traded and Craft to found in Dubrovnik a three-year real (modern) school and the work of the Chamber and its president, Drobac, to collection donations so that a natural history cabinet (room) should be equipped for the purposes of the future school. The founding of the three-year real school never happened, however, but it was on the basis of the Chamber's natural history cabinet and of the private collection of Antun Drobac that in 1872 the Patriotic Museum (Museo patrio di Ragusa) was founded.

The Beginning exhibits natural history objects from the earliest museum collections, and with the help of archival sources and the earliest museum documentation the communication with donors, the origins of the collections and the process of the founding of the Museum are depicted.